

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Exercitatio Moralis Ad Historiam Conradini Ultimi Sueviae
Ducis, ...**

**Hochstetter, Andreas Adam
Grüninger, Johann Christoph**

Tubingae, 1699

Caput II.

urn:nbn:de:bsz:31-102557

CAPUT II.

<p>I. De eo quod in captivos
justum. Rationes pro iis
benignè humaniterque
habendis, & de tempera-
mento Imperii.</p> <p>II. Rationes in contrarium.</p> <p>III. Respondetur ad argu-
mentū à servitute petitū.</p> <p>IV. De Jure Gentium, quid
statuendū è Bœcleri Phi-
losophiâ,</p> <p>V. Exceptio à Judæorum in
servos severitate eliditur.</p> <p>VI. Factum Davidis in Am-
monitas expenditur.</p> <p>VII. Rejecta Theodoreti su-
spicione, & admissa inter-
pretatione durissimum
supplicium confirmante,</p> <p>VIII. Confirmatur nostra
sententia verbis Petr. Ar-
ragonii; & ad male pro-
ductam auctoritatem Au-
gustini respondetur.</p> <p>IX. Actores Tragœdiæ Pon-
tifices Romani.</p> <p>X. Papæ mancipiorum præ-
textus.</p> | <p>XI. Suevorum in Ecclesiam
Germaniamque merita
adversus Præsules Capito-
linos.</p> <p>XII. De Jure horum in Nea-
polim, & de Prophetia
Papæ.</p> <p>XIII. Dicta §. IX. roboran-
tur.</p> <p>XIV. Talio divina.</p> <p>XV. Rebus uti secundis
queis datum.</p> <p>XVI. De Prudentia bellige-
randi Monitum unum.</p> <p>XVII. Alterum.</p> <p>XVIII. Tertium.</p> <p>XIX. De irâ reprimendâ
monitum.</p> <p>XX. Constantia amicitiae
cujus?</p> <p>XXI. Præstantia militis ve-
terani.</p> <p>XXII. Nihil quod crudele,
utile.</p> <p>XXIII. Recursus & clausula
ad Deum Immortalem e-
jusque Providentiam.</p> |
|--|---|

I.
Supereff igitur, ut instituti memores in praxi jam ostendamus, quid
 vitæ humanæ colligendum hinc fit, simulque universam historiæ Mo-
 raliatē, sed breviter, & primis quod ajunt lineis definiamus.

Primum

Primum quo jure in captivos uti liceat? disceptari equidem passim videas; conquisitis praesertim variis pro praesenti facinore praetextis Justitiae, sub quibus ipsa scilicet Justitia vitari haud raro solet. Nos, pensatis utrinque rationibus, id asseveramus: Jus belli & victoriae non abrogare *Jus humanitatis*, & parcendum proinde eorum vitae arbitramur. Quorum praecleara est apud Ciceronem Pyrrhi sententia:

Quorum virtuti belli fortuna pepercit

Horum tamen me libertati parcere certum est.

Parta nimirum victoria conservandi sunt ii, qui non crudeles in bello, nec immanes fuere: nec hoc proprie belli jus cum Ariovisto dicimus, quod, qui vicissent, quemadmodum vellent, imperarent. Nam quum in bello non tam de vita rebusque aliis, quam de Imperio per vim certetur manifestum utique existimamus, ubi Imperium à vi exteriore defensum tutumque est, nullum propterea violentiae aut crudelitati locum dari. Neque id vel *universalis* belli finis admittit, qui est quietus & securus juris quod cuique competit usus: vel *particularis* actionum singularum bellicarum scopus patitur, qui est, ut auctis ad jus nostrum defendendum vindicandumve viribus, hostiles econtra vires ad nocendum nobis coerceamus. Atqui uterque hic finis citra hostium captivorumque internecionem obtineri potest: dummodo recta *finium comparatio* instituat, nec violento nimium remedio securitatem stabilitum eat Victor. Quare & Ptolemaeus, referente Plutarcho, Antigoni filio Demetrio tabernaculum & alia ad curam corporis pertinentia, pecunias quoque captas remisit, dicens non de omnibus rebus, sed de Imperio & honore inter ipsos certari. Quo magis vitam servari capto æquum erit, quàm nihil homini charius delciusque? In ipso igitur mancipio, ait Seneca, cogitandum, *non quantum illud impune pati possit, sed quantum tibi permittat æqui bonique Natura*, quæ parcere jubet etiam captivis & pretio paratis. Pertinet aded hoc ipsum ad communem totius generis hominum conciliationem & *CONSOCIATIONEM*, quam colere, tueri, servare Membra tanquam ejusdem corporis, simul ponderata probe Naturali *Æqualitate*, humanitatisque edendo exempla, jubemur: ne dum id, quod proprium est hominis, repetere victoria postulat, decertandi nempe per disceptationem genus: ad aliud regrediamur, quod ad belluas pertinet, & ad quod confugiendum non est, nisi quum uti superiore haud liceat. Est enim usus belli planè subsidiarius, ubi nempe quies gentium non nisi armis obtineri queat. Capto verò hoste, in nostramque redacto potestatem jam id obtinimus, ut sine injuriâ

Adde Cicer.
Off. l. 12, 25.
Nec mi aurum posco, nec mi pretium dedecit: C. 2. f.

de Clem. 1, 18.

in pace vivatur: Igitur amplius sciendum in devictum non erit: Sed veterum potius Romanorum imitanda æquitas, qui nihil victis eripere, præter injuriæ licentiam. Quo de Temperamento circa acquisitionem Imperii legendus omninò Grotius. III. XV, 2, 3, 4. 54. & de captivis moderatè habendis in Fœdere Friderici & Ludovici Palatinorum Rheni cum Ludovico Comite Württembergico statutum est. *Daß Er die Gefangene nach Erbar Kriegs Gewonheit halte/ und auch ohn des andern Theils Wissen und Willen nicht tödten lasse.* Sub dato Freitag nach St. Matth. 1457. Conf. hoc de puncto & de captivis Illustribus servatis, Excellentis, Domini DATTII Opus Illustre de Pace Imp. publ. l. 21, 5. II, 34, 3. Nostris moribus sapientissimum est consilium æstimandi captivos publicis tabellis, (Cartels) quæ tamen æstimatio speciem tantum venditionis habet, non propria venditio est.

Adde argumentum 10- bi, c. XXXI, 14, 15. Ambr. Off. l. 29, 72.

II. Equidem obstare non parùm prolatis videtur, quod in bello capti, Natura rei exigente, saltem *Jure Gentium* servi fiant, in quos dominis nihil non licere constet, dudumquæ probaverit Seneca; adhuc, hostem interfici posse extra dubitationis aleam poni: quum victori jure belli liceat quodcunque libuit facere: Hebræos quoque Hesbonitarum feminas puerosque occidisse, quin & Cananaeos, quorumque cum illis connexa fuit causa delere connixos: denique nullibi culpari, quod ob improbi Regis imprudentiam, violatosque ejus jussu Legatòs Davides Ammonitas horrendis cruciatibus subjecerit; Esse enim qui putent passos esse vel dentatas carpentorum rotas, vel acutos tribularum silices.

II. Sam. XII, 31.

III. Non tamen hæc tanti sunt, à sententia ut nos dimoveant. Namque servi ex ipsa rei Natura citra factum humanum nulli sunt: Neque hunc Natura illi inæqualem rectè dixeris: quidquid in speciem è Stagirita atque aliunde opponant, qui contrarium tenent; Differunt enim & probe discernenda sunt: esse quem *Natura servum vel Dominum & tali compositum præditumque ingenio esse, ut convenienter huic videatur servire, alteri verò dominari.* Ceterum demus Bello captos pro servis haberi jure gentium posse: Quid inde? a) Ideone obliviscemur, servos homines esse? aut hominem rationis compotem ad parum cum bestiis fortem redigemus, ut qui libertatis, optimi ac præstantissimi thesauri possessor est, in machinam, quod ajunt, molarem commutetur? Hoc quidem

Conf. Pufendorf Op. Maj. V. 3, 2, 3, & Osiander ad Grotium. p. 792.

a) *Vicissimur eos, qui nobis nocere conati sunt, tanquam, Quantum aquiritur. HUMANITASQUE paritur, penâ adficiamus. Cicer. Off. II 5, sub fin. Adde Christian. Thomaf. Jurisprud. Divin. III. 15, 24, p. 225.*

dem committere humanitas vetat; b) Nec cum servo poterit agi ita, quem-
admodum aliis rebus nostris pro lubitu uti abutique possumus; neque
aliis datâ operâ præterque meritum erit addicendus, apud quos inhumane-
riter habitum iri prævidemus. Quid quod ipsa servitus in captos bello
solenni eam ob causam introducta fuit, ut à summo illo rigore captores
tantò libentius abstinere, quo captos interfecere poterant? Servorum
quoque appellatio, notante Pomponio ex eo fluxit, quod Imperatores ca-
ptivos vendere, ac per hoc servare nec occidere soleant. Itaque nec illud
humanitati officit, quod de infinitis Juris in captivos effectibus dictum
est, nihil non licere Domino in servos: Licere enim hoc dicitur, non quod
rectum ex omni parte piumque sit, aut salvis officiorum regulis fieri
queat, sed quod aliquando inter homines pœna non subjaceat, ubi illud
Ammiani studiosè semper tenendum: Sunt aliqua quæ fieri non oportet,
etiamsi licet: & Ciceronis ac Plinii in eandem sententiam pronunciatum;
Quare & apud Diodorum Siculum Byzantii & Chalcedonii, quod cap-
tivorum ingentem numerum interemissent, eximie crudelitatis facinora
perpetrasse, & τὴν νόμον νόμιμα Jus commune sprevisse dicuntur. De Chri-
stianis non dicemus, quos inter convenit in universum, ut bello inter
ipso acto capti eum in modum servi non constituentur, quem antiqua
vocabuli notio indiget, qualem etiam inter se consuetudinem Mahume-
distæ servant. Quod ipsum eò rectius apud utramque gentem invaluit,
quo magis nobis indubitatum est, primam servitutis originem non ex
bello arcessendam esse, quanquam ex eodem servorum numerum vehe-
menter auctum esse non diffiteamur. Est quidem & illud pensatione
non indignum, quod victor in hostem jus habeat? dominii nempe & li-
centiæ lædendi, donec pactum intercedat, & SALVO ORDINE SO-
CIETATIS. Quo sensu & Cæsar de Heduis pronunciat, suo conservatos
beneficio, quos jure belli interficere potuisset; Immo & ad illos Jus licen-
tiæ extendi in bello constat, qui innocentes sunt: interficiendos tamen
eo in casu, ubi victoria aliter obtineri, aut Civitas oppugnari non possit:
quod nisi jure liceret, neque Barbarorum turrets sine peccato aggredi
licitum foret, in quibus remiges Christiani sunt & innocentes: quod ab-
sonum statuere, quum publicum bonum, quod ex ejusmodi victoria
speratur, innocentium quorundam interfectioni meritò anteponatur: nec

Grot. III. 4.
2. § III. 2.
16.

Grot. III. 7.
9. § 2.
de J. G. pag.
283.

Obrecht. de
R. B. II, 3.

B 3 un-

b) Deus enim, Deus, nonne palam reclamant? qui igneo illo Spiritu omnes
humanas argutias dissipat, qui si ventus solia, aut pinnas in tellurum.
Vide omnino Ulr. Obrecht. de Rat. Belli, vulgò Raison de Guer-
re III. 36. & IV. 5, & 8.

enquam ullam oppugnare civitatem integram esset, qui vix ulla erit, in qua non unus alterve sit, qui noxa caveat, quod valde inconveniens. Interim scire in hostem, ubi is *nostra factus est potestatis*, & redigi in *ordinem potest*, inhumanum merito habetur: nec quod jure belli apud Scriptores nonnullos factum dicitur, actum omni culpâ liberat, sed meram impunitatem, aut si mavis, Politicam Moralitatem, aliquid sed IMPERFECTE licitum, connotat & importat. At nobis de Lege humanitatis quaesitum est, quæ naturalem supponit æqualitatem, quamque vel

vid. Jacob. Thom. Ph. Moral. Tab. X. lin. 25 & in Annuat. ad d. l.

1, 2. ff. Arriani Comment. de Epistoti Disputat. lib. 1, 13, 58, edit. H. Wolf.

Jungatur J. C. Bœmann ad Gros. III. 14. 3.

Laudata etiam nuperimè Dn. Zentgrafio de J. & J. Subscr. de Jure Gent. §. 12. pag. 168. & Werthof. de Pæctis Lib. 1. berar. Gent. §. 5, 6, 8.

Gothi olim sequuti supplicibus & in Tempa fugientibus pepercerunt, quodque belli jure fieri licuisset, illicitum sibi esse judicarunt: memorante hoc ipsum, generosumque facinus dignis celebrante elogiis Augustino insigni opere de Civitate Dei. Vide & Arriani Comment. ubi sic abutentem jure in servos increpat: *Αἰδεγέτοδον, σὺς αἰεὶ τὸ ἀδελφῶ τῷ σουτῷ, ὅς ἔχει τὸν Δία πατέρα ὡς ἐκ τῶν αὐτῶν σπέρματων γέγονε, καὶ τῆς αὐτῆς ἀνάθενης καταβολῆς*; Mancipium, non ergo feret fratrem tuum, qui genus à Jove summo ducit? qui ut filius iisdem seminibus procreatus est, eodemque nititur fundamento? *Et post pauca*: Non recordaberis, qui sis, & quibus imperes? *ὅπ συ γένων, ὅπ ἀδελφῶν φύσει ὅπ τῷ Διὶς ἀπογόνων*. Nonne cognatis? nonne Fratribus Germanis? nonne à Deo oriundis? Ut jam non urgeam, vulgari potius errore, speroque per gentes rumore, quam vera juris alicujus explicatione statui, quòd Victor Belli justus jus habeat interficiendi promiscuè omnes in potestatem redactos. Nec sufficit ratio commutata, cum caede licita servitutis. Imò ne pertinacia quidem in resistendo; Quare & Historicus, qui de Henrico II, Rege Gallie memorat, quod Bovinorum quosdam vi captos, nimium obstinatos, jussit suspendi, id factum ex communibus Juris bellici principiis non posse probari profitetur. Adde Obrecht, de Rat. Belli II, 8, 15.

IV. Est insuper ambiguum valdè, è Bœcleri Philosophia, Juris Gentium vocabulum: Jam enim pro Civili ferè populorum jure accipitur: alibi sic de eo pronunciat, uti à *Natura lege ferè non differt*, atque in gentibus aliquo humanitatis usû excultis observatur: deaique mores potius & facta, quàm Jus *multarum gentium* notat, quamvis illi Mores & facta Juris nomine pratexantur. Primò significatu si accipiatur, diffidendum non est, trahi à Gentibus ad utilitatem suarum rationes Naturæ Jus, & Legibus civilibus certam, eamque modò severiorem modò benigniorem de servis constitutionem latam: sed, quid inde? Al-

tera

tera hujus juris acceptio huc non quadrat. Jus enim Naturæ servitutem non nisi humanam & Naturæ rationique sociali conformem admittit; nec præsumendum est in dubio, gentes juri Naturæ contraria, vel ab eo longè discedentia voluisse. De tertio genere quid dici debeat, facile est colligere; Solet enim eo sensu dici id juris esse, e) quod sola auctoritate exemploque nititur, & proposito Rei alicujus publicæ commodo facti indecentiam dissimulat, nec aliud sæpè jus habet, quam IMPUNITATEM. Igitur accuratè distinguenda sunt, quæ à more quorundam populorum pendent, ab illis quæ à JURE Gentium proprie tali, & cujus necessitatem obligationemque non ignoramus, asstimantur. Adde, quod servitus etiata perfecta, si naturaliter consideretur, Jus vitæ & necis non continet. d)

V. Caterùm dita illa ac insolens Judæorum adversum servos inhumanitas nobis haud adversatur: quæ persuasum habuere, se non vestitum quidem aut victum debere servo è Gentilibus, licet omne operarum genus eidem imponerent, staturâ etiam ob neglectum gravi & durissima castigatione: Gentibus in hoc nonnullis duriores & deteriores, è quibus Dijo: *χρὴ*, inquit *θεοῦ ζῆλον Ἰσραηλῆως*: quippe sine quâ æquitate jus heri summa est injuria. Quod autem in Hesbonitas Cananæosque tam severè animadversum fuit, è divino quidem jure processisse censet Grotius, quod in homines majus sit, quam hominum in bestias; Nos verò Juri Justitiæ rectius adscribi existimamus, quò Deus non nisi gravissimis illarum gentium peccatis commotus, concessâ etiam CCCC annorum de malefactoris pœnitendi morâ ferale illis exterminium intulerit: Nec Deus hominem ex plenitudine Domini punit, sed vi Justitiæ, quæ impunitum peccatum haud relinquit. Quid? quod B. Sebast. Schmidius asserere non dubitavit, pacem quidem, ex divino præcepto Cananæis ab Israelitis offerri debuisse, cum conditione emigrandi è terrâ: quam pacem si renuerent, & se cum armis opponerent, ut occiderentur. Conf. Rabinus Venetus, qui gentes pro diversa qualitate quam ad gentem sanctam habuere, humanius vel inhumanius à Judæis tractatas fuisse contendit.

Conf. Gew. XV, 16.

ad Jud. 1, 50 p. 73.

Conf. Zentg. de Josua 9, XVII. & Rabbini Venetus Sim.

LuZatto nel discorso circa il stat. degli Hebr. Confid. 13, 15. & B. Hoffer. de

VI. mutua Libertate peregrinandi inter gentes. C. 1, §. 4.

- e) Consensere in aliquibus Jura peccato, & cepit esse licitum, quod publicum est, ut ex Cyprino refert Albericus Gentilius J. B. 1, 5.
- d) Consensere hoc videtur Bæclerus Comment. ad Grot. 11. 5. §. 28. p. m. 140. seq. & Ill. Kulpis Coll. Grot. Exercit. V. 9. 48. & XIV. 21. 164. Dr. Müller Folio 94. IMPUNE non tamen HUMANITER, & Csc. Off. 111, §. 119, Homo Naturæ obediens, homini nocere non potest.

2. Sam. X. 3.

VI. Circa factum Davidis duo nobis, instar characteristicae specimēnum Philosophia, supponenda sunt. Pervideri nempe ex hoc Ammonitorum Consiliariorum exemplo posse, quam frivole nonnunquam sint hominum, politica, quam perperam sibi imaginantur, sapientia turgentium conjectationes, qui dum suae sibi malitiae conscii sunt, nemini fidunt: atque ibi perfidiam solent metuere, ubi fideli dexterrimoque cuncta geruntur animo.

Tantam quoque occupatorum praedictis odiisque animorum esse acorbatem, ut candidorum beneficiis non modo placari non possint, sed & irritentur magis, & raptis in contumeliam optimè quibusque dictis factisque, adfingendi undique occasionem capient: Quod ipsum graviter deduxit Hieron. Wellerus, eleganti Comment. ad 2. Sam. X. 26 2. Fuit insuper gravissimum peccatum, quod Legatos Regis optimi summa adfecere & injuriā & contumeliā, barbæ nimirum vestisque dimidiam partem abradendo, quod plerisque gentibus summo semper probro fuit. Ut ex illo Poeta:

Vide Horat. Satyr. l. 3. Cas B. G. III 93, pag. 70. Edit. Jungerm.

Vellunt Tibi barbani lascivi pueri:

constat, Denique & universi generis humani intererat, graviter eos puniri, Legatos qui violassent. Quare & Veneti intellexere, quantum in Casarem facinus admisissent, Legatos (quod nomen ad OMNES Nationes sanctum inviolatumque semper fuisse) retinendo, & in vincula conjiciendo. Cæsar verò in Venetos cō *gravius vindicandum* statuit, quò diligentius in reliquum tempus à barbaris Jus Legatorum conservaretur. Itaque omni Senatu necato, reliquos sub corona (vel in orbem dispositos, quæ conjectura Hottomanni est vel coronis indutos, quæ Gellii, minus nobis verò similis) vendidit.

de Bello Gall. III. 16. 4. & Bell. N. A. Lib. VII. 4.

Vid. Pol. ad h. l.

VII. Equidem, si Arabem Syrumque audire interpretem velimus, non erit, quod nimiae severitatis Davidem incusemus. Nihil enim ex utriusque Translatoris sententia in Ammonitarum nonnullos statuit, quàm quod in compedes catenasque ferreas eosdem conjecerit, istoque habitu per eum deduxerit locum, in quo lateres formantur & igni durantur. Rarior est Theodoreti sententia, qui ex *πλαθίον* quod apud τὸς LXX. occurrit, & laterificinam significat, aliam postremi hemistichii interpretationem commentus est; esse nempe *πλαθίον* quadratam aciem, sicut quadrentur lateres. Quali David coegerit Ammonitas transire per hanc Hebræorum aciem, ut ab ea hastis & gladiis confoderentur. Gallis id

id dicitur: *Passer par les piques*. Sed hunc sensum Hebraica Veritas non admittit, quam II. Sam. XII. 31. legas ואת העם אשר בה הוציא וישם במגרה ובחריצי הכרזל ובמגרות הכרזל והעביר אותם במלכין. è Versione S. Schmidtii: *Populum denique, qui in ea, deduxit, & posuit in ferrâ & tribulis ferri, & securibus ferri; quin transire fecit eos per fornacem lateritiâ.* Omnino varia hinc suppliciorum pœnatumque Ammonitis inflictarum genera enarrantur; Id quod & Abarbenel, sanior ceteris è gente Judaicâ Interpretibus eleganter observavit; והם מיני עונשין ואיסורין והמגרה הוא הנקרא בלעז שירא Varia, inquit, hæ sunt species afflictionum castigationumque. Prima instrumento facta est, quod Latinis ferra appellatur. Conf. & Salom. Ben-Melech, qui addit esse hoc instrumenti nomen, quo ferati, quodque ferra adpellari solet. Neque sanè incognita ferratio Cananæ incolis fuit, quo dirissimo quoque supplicio Esaiam adfectum esse Hebræi memorant. Eodem in milites quosdam u. us fertur Valens Imperator. Pariter Gellius refert in XII. tabulis hoc supplicium decretum debitoribus esse, qui solvendo non essent, ut in plures dissecarentur partes, & inter plures aded creditores distraherentur: Sed nunquam ea lex data executioni fuit. Quod & apud eundem Sextus Cæcilius testatur: Dissectum esse antiquitus neminem legi, neque audivi. Alios (quod alterum genus cruciatum) carpentis ferratis כהריצי הכרזל sustulit. Quod instrumentum fuisse ferratum autumant Salomo Ben Melech & Abarbenel, in ejus ferè figuram efformatum, quo fruges trituantur atque palca cortexque à nucleo sejungitur. Rursus & ferrea adhibita sunt instrumenta, queis nomen מגזרות ab incisione lignorum, iisdem Magistris, inditum. Denique etiam traduxit eos per fornacem lateritiâ. Nec obstat, quod ad marginem in Keri per Malben eos traduxisse memoratur. Verum enim utrumque est, Traduxit eos per fornacem, ubi lateres decoquebantur: & per Molochi ædem, in qua Ammonitæ liberos huic idolo suo flammis exurendos immolabant, transire fecit. Quod ipsum, uti complura alia luculeter expedit Excell. Noster Dn. Hillerus, Orientalium Linguarum Prof. Celebrerrimus, egregio opere Arcani Keri & Kethib. II. 326, 327. Fuere ergo magnæ utique severitatis supplicia, quæ Rex omni ceteroquin laude dignissimus de Ammonitarum gente sumpsit. Quare & Caspar Sanctius, Centumputeolus, existimat, multo perniciosius tantæ crudelitatis exemplum humano generi fuisse, quam violatæ Legationis scelus

A. Gellius
N. A. XII.
pag. 324. b.
Nam de immanitate illa secunda partiendiq; humani corporis piget dicere.
Eo consilio tanta immanitas pœnata denunciatâ est, ne ad eam unquam perveniretur Gell.
l. c. 327. b.

Ed. AufGerp
1624. p. 714.

esse impunitum. Sed neque omnes Ammonitas id commeruisse. Itaque cogor, ait, existimare, Davidem hoc fecisse, cum cæcus esset propter peccatum, maximè quidem luxuria, quæ omnem ab illo pudorem & humanitatem expectoraverat. Sanctium tamen ejusdem consortes sodalium refellunt Salianus, & Corn. à Lapide, qui Davidem à peccato sevitia excusant: Neque alia nobis heic mens est: qui de facto Davidis benignius judicandum arbitramur: quippe quod nullibi culpatum reprehensumque à Deo legimus, & in eos commissum fuit, quos ob ingentem malitiam horribili adedò supplicio dignos nemo negaverit. Qui enim, ut reliqua prætermittamus, offerendis Melchomo sacrificiis crudelissimi extitere suosque infantes per ignem traducere, vel quod D. Kimchius observat inter brachia candentis idoli concremare soliti sunt, merito & ipsi per incensam fornacem traducti, aut in eam conjecti fuere. Quid quod frustra ad hæc talia Heroum divino actorum Spiritu facinora provocetur? & quod ad rem præsentem pertinet, eamque omnem facile conficit, nul- lum in Cunradino scelus comparuit, quo vitâ privari commeruisset, spes una tot Regnorum ac Provinciarum, legitimo insuper bello cum hoste congressus, & repetundæ paternæ avitæque hereditatis causâ in Italiam vocatus. Qui armis regnum sibi optimo Jure debitum ab invasore recuperare conatur, in actu maximè licito versatur. In obscuris forte dubitationi locus est; hic justus injustique tum clarum erat discrimen, ut in dubium, nisi malitiosè vocari non posset. Adde Bæcler. Annot. in *Ænea Sylvi Histor.* Edit. Kulpif. p. 143. Ut egregiè in Chronicis Marcus Guaz- zus tametsi Italus: Saxeus, inquit, verè esset ille, cujus animum tanta non commoveret crudelitas, in tam excellentem Regem, nobilemque Du- cem, eosque ætate adolescentes edita. Quanto verò rectius Romani veteres de quibus Cicero: Bene, inquit, Majores nostri hoc compara- verunt, ut neminem Regem, quem armis cepissent, vitâ priva- rent. Quid ita? quia quam nobis facultatem fortuna dedisset, iniquum erat in eorum supplicio consumere, quos eadem fortuna paulò ante in amplissimo Staur collocarat. Quia? quod exercitum contra duxit? desino meminisse. Quid ita? quia viri fortis est, qui de victoria contendant eos hostes putare: Qui victi sunt Eos HOMINES judicare: ut possit bellum for- titudo minnere, pacem humanitas augere. At ille, si vicisset, num idem fecisset? Quid igitur ei parcis? Quia talem stultitiam contemnere, non imitari conluevi.

*Adde Schi-
hard. de J. R.
N. 6.*

*Symon. Rhe-
tor. ad He-
renu IV. p.
m. 32. edit.
Joach. Ca-
metar.*

VIII. Rectè proin Petrus Arragonius in Epistola ad Carolum: Tu Non: Netonior, & Saracenis crudelior. Nero sanè subtraxit oculos, jus-
 sique scelera, non spectavit. Quare & Nerone savior Domitianus di-
 citur Tacito, quod præfens non ut exactor tantum suppliciorum, sed
 ut spectator ludi sanguinarii interfuit. Et exprobravit istam imprimis
 crudelitatem literis ad Carolum datis Petrus Arragonius: Cunradinum
 Tu, non in prælio, sed inertem nequiter captum: post diuturnum car-
 cerem, post probrosa ludibria, post multas ex eo factas ostentationes ad
 pompam: contra Justitiam, contra Deum, contra omne Jus belli, contra
 consuetudinem præcis moribus adprobatam vita inhumaniter privasti:
 huic generi pro nectare rependens absynthium: ut qui Comitatum Pro-
 vincia, cum uxore, de Gratia speciali à Friderico Cunradini Avo acceperis,
 fidelitatisque Juramentum illi pro se & heredibus suis præstiteris.
 Fædiorem utique scenam inter Christianos nulla Tyrannis struxit, sive
 Castellæ aream, quod Ludovicus Boius, postea demolitus dicitur: sive
 medium urbis forum Carolus ipse Spectator sceleris sui crudelitati con-
 fecravit, oculis inde gaudentibus, unde etiam minimè humanis aut
 mollibus lacrymæ sunt citate. Jungatur è nostris Crus. d. l. & è Bojis
 Brunner. III, p. 834. Equidem ad Augustinum pro scelere palliando
 provocatum est; sed quam ista manifesta cavillatio juris fuit, cum
 auctoritas Patris augustissimi in patrociniū huus savitiæ turpissimè de-
 torta est? qui cum vim militarem intra actus bellicos coerceat, & vi in
 actu bellico utentibus violentiam reddi dicat, e. g. quando resistentes aut
 vim inferentes in acie & pugnis interficiuntur: captis autem misericor-
 diam deberi ultra statuat, præsertim si nulla perturbatio pacis metuenda
 sit: contra sanam hermenevticē & omnem civilis & Christianæ Philoso-
 phiæ rationem formatus est casus, quasi ex mente Augustini tum demum
 & solum misericordiæ locus sit, ubi nulla pacis perturbatio debeat metui.
 Quod etiam si acciperetur, sicut accipi verba Augustini non sinunt, quam
 absurdum est metum perturbandæ pacis fingere, ubi capti in potestate sunt,
 & à nocendo in posterum certis & *moraliter* extra periculum positis ratio-
 nibus arceri possunt. Instas: Tolli è medio debuisse, à quo superstitè semper
 metuum fuisse Caroli, Italiæ imò universæ. Atqui in eos qui meris
 commoti suspicionibus ne damnum ab aliis pati necesse habeant, damno
 eos adficiunt, illud omnino Vibii Crispi dictum convenit: Quis Tibi sic
 timere permisit? Itaque adversus incertos metus à divina providentia &
 ab innoxia cautione, non à vi præsidium petendum est.

*Conf. Cyriac.
 Lenui. ad
 Agricola
 Taciti pag.
 760. seq.*

*Jo. Wolf.
 Le. Mem-
 rab. ad An.
 1208.*

*Bæcler. Ana-
 not. ad E. n.
 Syl. p. 143.*

IX. Mali verò hujus, ad omnem, quæcunque futura est, posteritatem detestabilis causa totiusque tragædiæ actores fuisse Pontifices Romanum. Equidem, ut fert ingenium hominum de rerum eventu temerè plerumque judicantium, sententiis variatum vehementer est. Nec desuere, qui malum omne Cunradini majoribus adscriberent. *Aeneas Sylvius*, postea Pius II. Histor. Frider. III. Crediderim, ait, ita cœlesti Numini placuisse, cui persecutores Ecclesiæ grati esse non possunt: constatque sæpe progenitorum scelera in nepotibus vindicari. *Sed nimirum* de Ecclesiæ persecutoribus cum iis clamat, qui cæco partium studio omnia Pontificum honesta & inhonesta laudare solent. Non possum non hoc loco sed obiter, memoriam recolere Civis nostri, *Michaelis Coccinii*, *Tubingensis*, cujus de Imperii à Græcis ad Germanos Translatione libellus hac in Academia A. M. DV. scriptus extat apud *Simon. Schardium* de Jurisdic. Imperiali Basil. 1566. in quo jam ante tempora Reformationis Romanorum Præsulum arrogantiam candidè perstrinxit: Non potest, inquiens inter alia, Regi Papa Imperii Coronam denegare: etiamsi Rex homagium præstare noluerit. Ex tali enim submissione Rex se *VASSALLUM* faceret Papa. Sed Imperator Imperium tenet à Deo, ministerio Electionis Imperii Electorum. Cæterum ex *Aenea* siue dubio hausit sequentia *Ludovicus Maurerius*: *Executionem vocans, qui fait encor fremir d'horreur la posterité: mais qui sembloit un coup de la Justice Divine, POUR LES BARBARIES*, que les Peres de Conradin avoient exercées de toutes parts. Ubi tamen *Jacobum Arragonium* perperam adpellat, quem *Petrum* unanimi Scriptorum consensu vocavimus, c. 1. §. 8. Crudelius nimirum haud pauca patrassè, quam par erat: nec semel clementiæ oblitus erga dedititios fuisse: Sic *Henticum VI. Imp.* non frustra communi voce *Asperum* dictum, in *Tancredi* filium, æquo durius animadvertisse, quod *Sicilianum* Imperio eundem dejecerit: quod contra fidem datam *Sibyllam* Reginam Viduam unà cum filiabus Monasterio inclusèrit, quod *Guillielmo* filio, ad quem Regni axioma hereditario Jure pertinebat, nec *Litii Comitatum* nec *Principatum Tarenti*, uti quidem *Juratus* promiserat, reddiderit: sed, quod crudele, puerum ad spem stirpis adimendam eviraverit: quod præstantes Regni nobiles, Regi suo fidos oculis privavit; *Patria* *Fridericum II. Cunradini* Avum commississe, qui postquam decem millia *Mediolanensium*, justo quidem prælio, mactasset, *Præfectum* urbis *Petrum Tiepolum*, *Jacobi Tiepoli* Venetorum Ducis filium triumpho *Cremonam* ingressus, *Caraccio* impostum, alteroque brachio ad erectum palum

Edir. all.
p. 38.

Michaelis
Coccinii Tu-
bingensis Li-
bellus egre-
gim. p. 715.

Voce: Con-
radin. pag.
272.

palum alligato, circaque collum ducto laqueo agitaverit, tandemque in Apulia publicè ex turri ad mare suspendio sustulerit: quod Theobaldum, Franciscum & Guilielmum d. S. Severino, Principes, pluresque alios Proceres non aliam ob causam, quàm quòd ad Papam transfuissent, immanibus delverit suppliciis, alios quippe ardenti flamma confectos: patricidarum alios supplicio, culeis nempe cum singulis canibus, gallis gallinaeis, fimiis viperisque insutos, in mare projectos: ut alia, quæ Fazellus memorat, prætermittam: Conradum denique IV. sanguinis & paterni instituti oblitum, fratrem natu minorem Henricum, quem decedens Genitor Fridericus II. adhuc puerum Sicilia Regem scripserat, honoris & gratulationis causa ad se profectum, per Johannem Morum Saracenorum Ducem interim, curasse; quo factum, ut impœnitens idem Conradus decesserit, quod tamen gravissimus Scriptor Jo. Nauclerus, idemque primus Academiæ nostræ Rector, pernegat. Testamentum enim fecit, iniquiens, in quo heredem instituit Conradinum. Quis igitur crederet tùm in extremis positum suæ immemorem salutis fuisse? *

X. Caput autem rei esse ajunt Romanenses, quod contra Summos Pontifices plurima machinati sint, Ecclesiamque sæpius turbaverint. Hoc nempe mali principium: hinc se prodit forex. In tantum excreverat Ecclesiæ Romanæ antistitum ambitio, ut ad se pertinere liberam de Imperiis Regnisque in univèrsam dispositionem jactarent: Papam esse, cujus pedibus omnia subjecerit Deus, oves, hoc est, Christianos, boves, Judæos & hæreticos: pecora campi, paganos: pisces maris, animas in purgatorio, volutres cœli, animas beatorum & angelorum: Illum piscatorem hominum factum esse, ut in omnes homines dominationem exerceat, & potestatem habeat Regibus atque Imperatoribus imperandi, eos citandi & ejiciendi.

conf. 5. præced. 9. ab i. m.

Spiritualissimum, quem vocant, Antonium, Sum. Theol. III, 12.

XI. Intolerabile semper hoc jugum Suevis nostris visum: Quare & ex ea gente Imperatores justas passim querelas de Papa Imperii invasore effudere; Id quod cùm ab aliis tùm à Joanne Schiltero, eminentis doctrinæ viro luculenter ostensum est; Neque puto, quisquam in Conradi III. Historia tam est hospes, qui ignoret, eundem contra Majestatem Apostolicam plenitudinemque potestatis Pontifici ab Clero adsertam protesta-

L. IV. c. 7. d. 2. 3. de Lib. Eccl. Germ.

C 3 tum;

* Pat est Volaterrani calumnia de Conradi adulterio; quam vel illud argu. 1, 9. ad Fazellus, diligens imprimis Scriptor, Manfredi id facinus & facinorosi exemplum accuratè denarrat, & ad verum auctorem refert, Rer. Sic. Dec. post. L. 8. p. 447. Bacler, ad Rhenum 8719. p. 143.

tum; Qui quidem perniciosissimus Error in tantum invaluerat, ut Bernhardus quoque Clarae Vallis Abbas, peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum solius Romani Pontificis esse dixerit, pro eo nimirum, Quod plus ipse plenitudinem habet Majestatis. Contra Conradus Augustus Pontificem cum ante tum post Carolum M. Imperii Romani membrum præcipuum & ordinis sacri quidem caput fuisse fassus est, sed ex eo ipso eundem cum omni Clero summæ Imperii potestati ex divina ordinatione subjectum esse probavit. Quandoquidem omnia, omnia Imperii Romani membra Imperatori Romano subjecta esse jubentur tam præcepto Apostolico ad Ecclesiam Romanam, quam Apostolorum exemplis. Quo factum ut etiam Populus Romanus, de usurpato Pontificis Imperio, & universa sacrâ potentia edoctus non dubitaret plenam Imperatori Germanico Majestatem adlerere; Imperium Pontifici abrogare, & Conradum ad recapessendum more Majorum *τὸ κρείσσον* solenniter invitare. Ad quem plures in hanc rem Epistolas misit S. P. Q. R. quarum postremam retulit Otto Frisingensis de Gest. Frid. L. 1. c. XXVII. & egregio quoque operi suo inferuit laudatus J. C. Schilterus.

p. 607.

XII. Et quæ quæto arrogantia fuit Pontificis Neapolim Carlotto offerentis destinantisque, in quam nullum Jus habebat? Quæ astutia, Cunradinum mortuum nunciantis? Excipit Platina: Pontificem, dum adolescens Conradinus per agrum Viterbiensem iter in Regnum faceret, ejus casum miseratum, prophetica voce dixisse: Conradinum ipsum ut victimam ad cædem duci. Benè scilicet potuit prophetare, qui præcipuus calamitatum mox insectarum Author extitit: & quid aliud illa Clementis IV. vox voluit, quam interitum Conradini? Vita Conradini, mors Caroli. Mors Conradini Vita Caroli. Igitur non absque Clementis calculo sublatum esse reor. Justus quidem Lipsius, apostatarum superstitionisissimus, de tanto capite melius sperat: Unde in monitis submissâ murmurat voce; Pontificem etiam obtendunt: atque illum consensisse aut suavisse; Alterum potest, VIX ALTERUM. Sed quid multis opus? Jam supra M. Guazzum allegavimus, qui nihil usus circuitione de universa re testem luculentissimum se exhibuit.

d. 4.

Andreas
Brujerus,
è Soc. Jesu,
Annal. Bo-
jor. P. III.
p. 233. Sed
Clemen-
tem, ait,
Pontificem
oblitum no-
minis sui no-
cesse est, si
qua vulgo

XIII. Et annon sufficit, Andium Comitem contra Conradinum è Gallis evocatum, juramentoque jam Pontifici obstrictum fuisse? Ambigis: circumfertur, illius vox fuit: *Vitam Conradini mortem Caroli futuram.* Vide Albert. Argentinei, Chron. p. 98.

bigis: viventem ne maluerit Conradinum Inclementissimus Clemens superesse, an mortuum non amplius mordere? Quid opportunius accidere poterat Papæ, quàm submoveri illum cujus potentiam etiam in puero metuebat: quemque timebat ne in Regem Romanorum eligeretur. Quid magis ad gustum Pontificis, quàm Regnum, quod Romanæ Ecclesiæ suo quidem arbitratu proprium fecerat, carere posse periculo? Quod fieri aliter vix poterat, nisi cade & internecione tam cari inestimabilisq; capitis. Audiamus deniq; initium Epistolæ Caroli ad Clementem de Victoriâ suâ: Surge Pater, & comede de venatione Filii tui. Nempe non dubitavit Carolus, senem se nuncio isthoc refecturum, qui jam ante ejus sententiam exquirens hoc responsi tulerat: Non negaturum Pontificem de Conradino fieri justitiam. Qua responsione ut de mandato auctoritateque Pontificis Carolus Conradinum necavit. Conf. denuò Jo. Naucler., qui & ostendit alienæ virtutis ocores falsò Suevos criminari, quos inter Antoninus, Vir alioquin religiosus, doctus, & Archiepiscopus, Conradinum non potuisse regnum cœlorum ingredi frivole clamitet. Vellem, inquit Noster, ut Vir cautus in mortuos tam severam non tulisset sententiam.

Adde Crusf. d. l. 117.

Gener. XLIII. f. 228.

XIV. Consuevit DEUS immortalis, quos pro scelere gravius ulcisci decrevit, his aliquam *impunitatem* concedere: quo gravius ex rerum suarum commutatione doleant. Ulus est Carolus felici rerum successu integro ferè decennio; sed luxuriâ disfluentibus apud Siculos Gallorum animis, nec virginum pudicitia aut toro uxorum parentibus, Sicula sequuta sunt vesperæ, & Galli omnes, promovente rem omnem Joh. à Prochyta ad æqualem campanæ pulsationem omni cœdium genere sublatis, sic ut Insulani ne fœminis quidem suæ gentis è Gallis gravidis parcerent. Occupavit hoc pacto Siciliam Petrus Arragonius, cui eam legaverat Conradinus, & capto Caroli filio unico, Patris cognomine occasionem nactus est vindicandi innocentissimam Conradini necem. Pronunciatum, & illi caput præcidendum esse. Aded, quod quisque fecit, patitur: auctorem scelus repetit: suoque premitur exemplo nocens. Quare & Constantia, Petri Conjug Caroli denunciari in carcere iussit, provideret animæ suæ ne detrimentum æternum patiatur: Moriendum esse, quo fato Conradinus occiderit. Cui quidem Carolus, Ego verò, respondit, æquanimis mortem oppetam eo die, quo etiam Salvator meus JESUS CHRISTUS mortem pro nobis oppetiit. Quod responsum, quum ad Reginam perlatum esset, præceps illa dicitur ejus ego inquit, propter illum, qui eo die mortem subiit,

Puffend. in. trod. p. 63.

De Talione conf. Doct. Danhaver. Hodosoph.

Phano. V. II. 7004. f. 11. in No. 11.

mi-

miserebor. Tanta cum laude servatum à Muliere arbitror Carolum, quanta cum infamia Parentis caesus fuit Conradinus.

XV. Ostendit Conradini calamitas, non omnibus datum esse, Rebus uti secundis, quod si rectè novisset, hostium factus haud esset victima. Sed quid in puero mirum: quum ne Hannibal quidem, toties Victor post Canensè praelium id observaverit, languescens Campaniæ deliciis, & optimas quasque occasiones rei gerendæ elabi patiens. Res manifesta est.

Flor. II. 6.

XVI. Qui bella gerit, ei videndum præcipuè, ut quæ relinquit à tergo, fida sint: quo & commectus subvehi possit, & ipse semper cum copiis tutam receptum habeat: Semper hoc consilio usum legimus Cæsarem: qui & pulsus fugatusque Pompejum non ante persequi voluit, quàm cum provincias ordinasset.

Flor. IV. 2.

XVII. Quam verum illud Taciti: Sæpè obstitit vincentibus prævium inter ipsos certamen, omisso hoste, spolia consecrandi, & Vegetii, III. 25. frequenter jam tuta acies, dispersos ac passim sequentes, reparatis viribus interemit. Pertinetque huc Leonis Imp. CPol. de bellico apparatu præceptum: Sæpius hoc militibus tempore prælii à Ducibus est inculcandum: Ne ante belli exitum, vel exploratam certamque victoriam quenquam hostium spolient; & Homericæ Nestoris Iliad. 1.

Μή τις τῶν ἐσάρτων ἐπιβαλέμευ μετόπισ
Μή μνηστο αἰδ' ἀνδραγ κτεινωμευ.

XVIII. Amat victoria curam. Sic Josaphatus non præcipitanter ad prædam se adplicuit; & è recentioribus in bello Hungarico, propè Strigonium præcipuè, luculenta bellicæ prudentiæ specimina edidit Carolus Lotharingus. Qui verò impetu magis quàm consilio rem gerunt, plerumque succumbunt, præcipuè si illis negotium cum prudentioribus fuerit.

2. Chron. XX. 25.

XIX. Prudentum est abolere dolores, iraque non nimis laxare fræna: quæ ubi crudelitatem post se trahit, maximorum motuum cruentissimarumque cædium Mater est. Patet ex iis, quæ de Siculis Vesperis & Petri Carolique bellis tetigimus; & amplius docet historia. Horrendum est, quod de bello Carthaginensium cum Mercenariis suis Polybius refert. Quasi de industriâ hos populos inter se fortuna composuisset, ut occasionem alternis vicibus utrisque præberet exquisitis suppliciis invicem læviendi, Adde Diod. Sic. in Excerpt. Peiresc. p. 276. & præcipuè Bæclerum,

L. I. c. 86.

tum, qui in Taciti Histor. hæc ipsa solidè elegantissimèque deduxit

1F, 44r 765r

XX. Non est firma amicitia quæ subdole coalescit. Ostendimus id in contextu historiae de Amicitia Manfredi & Papæ; Crescit inter diversa volentes odium, Vellej. II. 60. Propriè ergò non nisi ea amicitia est, quæ fundamentum habet Bonum honestum. Rarò enim fideles videris, quos munus aut gratia copulavit.

XXI. Quantum in veterano milite situm sit, res Caroli per Alardum instauratè documento sunt: cujus quidem strategema notatum adedò non improbamus, ut artibus ejusmodi in bello advertum hostes uti licere omninò existimemus. Conf. omninò J. Lips. Civil. doct. V, 17, 132. ff.

XXII. Nulla major excogitari pestis potuit, quam quæ honestum ab utili distrahit: Hinc sicæ, hinc venena, hinc direptiones. Ea ratio & Carolum commovit, ut seposita omni humanitate tam crudele in Conradinum facinus committeret. Nihil igitur quod crudele, utile. Rem illustrat Cicero, Est enim hominum naturæ, quam debemus, maximè inimica crudelitas. Igitur malè, qui utilitate potius dirigi putant officium quàm humanitate.

Cicero Offic.
III. 9, 125,
& 10, 126.

XXIII. Prorsus divina providentia uti Regna constituuntur humana, sic & mutantur: In quod quidem reservatum DEI iniquum esse Machiavellum gravissimi Viri observarunt, ut mirum sit inveniri hodie, qui Florentino Secretario aliam mentem fuisse clamitet. Interim & vim huc accedere & vitium, nemo inficiabitur: Quippe quæ duæ ex parte hominum causæ mutationis conversionisque Rerumpublicarum existunt, Sed desinendum modò est.

Conf. de O-
pobesia AA.
XVII. 20. &
memorabi-
lem locum,
Jer. XXVII. 7.
Augustin. de
Ci. Dei, V.
1, 8.
Euc. Instit.
Pol. V. 2.
Machiavell.
Princ. c. 25v
p. 735.

FAXIT CHRISTUS, Tartari victor Pacisque Princeps, ut quam haud ità pridem Orbi Europæo indulserit quietem, perpetuam constantemque habeamus; aut si optanda magis quam expectanda perennis in hac vita serenitas tranquillitasque sit, ejus tamen ope charitatem exhibeamus omnibus; hostes antimæ intestinos externosque fortiter debellemus vincamusque, atque ad alterius demum vitæ gaudia feliciter perumpamus.

